Стручни чланак
doi:10.5937/sinteze8-21173

ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ И СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ВАСПИТАЧА ПРЕДШКОЛСКИХ УСТАНОВА

Нена Б. Радовановић¹

Сажетак. Циљ овог рада је да се укаже на значај професионалног развоја и стручног усавршавања васпитача предшколских установа. Полази се од става да време у коме живимо доноси бројне промене и изазове за све запослене у образовању, укључујући и васпитаче у предшколским установама. У жељи пружања адекватног одговора новонасталим потребама успостављен је систем професионалног развоја и обавезног стручног усавршавања, који је заснован на важним програмским и законским документима. У њима се указује на потребу за перманентним усавршавањем васпитача у различитим областима, у циљу остваривања већег нивоа квалитета рада са децом предшколског узраста. Професија васпитача се налази пред многим изазовима, јер образовање током школовања не може бити довољно за рад васпитача током њихове читаве каријере. Из тог разлога веома је значајно развијати систем професионалног развоја, као и конкретне кораке који доприносе унапређивању обавезног стручног усавршавања.

Кључне речи: васпитачи, образовање, професионални развој, стручно усавршавање, наставници

УВОДНА РАЗМАТРАЊА

Академско образовање васпитача у оквирима образовног система се перманентно мења у складу са захтевима друштва и променама у области високог образовања. Међутим, ако се имају у виду постојеће промене, од образовног система се не може очекивати да припреми васпитаче за изазове који их очекују током читавог радног века. У складу са тим све су актуелније теме везане за

¹ nena.marinkovic@hotmail.com, Министарство просвете, науке и технолошког развоја РС, Школска управа Ниш

професионални развој васпитача и њихово обавезно стручно усавршавање.

У циљу подизања квалитета институционалног васпитања и образовања деце предшколског узраста, током последње деценије активно се ради на развоју различитих облика стручног усавршавања васпитача. Обавеза стручног усавршавања васпитача је регулисана законом (*Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja*, 2019) и другим програмским документом, а посебно Правилником о сталном стручном усавршавању и напредовању у звања наставника васпитача и стручних сарадника (2017). У поменутом Правилнику се истиче да професија васпитача подразумева стални процес учења, прилагођавања и осавремењивања знања, ради повећања ефикасности деловања васпитача у оквиру различитих области рада. У процес професионалног развоја и стручног усавршавања васпитача на републичком нивоу, укључене су поред Министарства просвете, и друге важне институције попут Завода за унапређивање образовања и васпитања и Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања, као и Савез удружења васпитача Србије. На локалном нивоу значајну улогу у развоју, праћењу и вредновању процеса сталног стручног усавршавања имају надлежне Школске управе, Центри за професионални развој запослених у образовању, локална удружења васпитача, као и саме предшколске установе које организују различите облике интерног стручног усавршавања за запослене – васпитаче, медицинске сестре и стручне сараднике.

Имајући у виду законску и програмску регулативу, као и велики број институција које се баве питањима стручног усавршавања, може се констатовати да се питањима професионалног развоја и стручног усавршавања васпитача посвећује значајна пажња.

ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ ВАСПИТАЧА ПРЕДШКОЛСКИХ УСТАНОВА

Питање професионалног развоја васпитача предшколских установа представља веома актуелно питање, како у нашим, тако и у светским оквирима (Arsenijević, Andevski, 2012; Spodek, Saracho, 2014; Snyder et al. 2018).

Сматра се да професионални развој представља сложен систем чије карактеристике су отвореност, динамичност и дугорочност (Beara, Okanović, 2010). Слично томе и други аутори указују на комплексност система професионалног развоја, који треба

посматрати као захтев од општег значаја за професију, али и као унутрашњу потребу појединца, јер на тај начин он постаје део процеса унапређивања квалитета образовно-васпитне праксе (Grandić, Stipić, 2011). У суштини, професионални развој се може објаснити као скуп различитих искустава и вештина које могу бити резултат спонтаног учења или свесно планираних активности које су од користи у унапређивању васпитно-образовног рада.

У документу под називом *Водич за увођење у посао васпитача у предшколским установама* се наводи да професионални развој подразумева „стално грађење квалитетног односа према себи и средини и није ограничен на одређену ситуацију или само један део праксе. Однос се посматра као динамична и прогресивна димензија сваког појединца, упућује на стална преиспитивања о наученом и представља ефикасну интеракцију теорије и праксе. Професионални развој је постављен као партнерска делатност у оквиру интереса и одговорности појединца, државе, професионалних удружења и друштава, као и институција“ (Водич за увођење у посао васпитача у предшколским установама, 2006:1). У складу са тим може се констатовати да је професионални развој перманентни процес и да је од великог значаја за целокупно друштво, као и за сваког појединца понаособ.

Професионални развој васпитача предшколских установа према наводима Ж. Крњаје (2010), може се разматрати са аспекта еколошке парадигме и подразумева процесе и одрживу промену целине. Наиме, према овом схватању (Крњаја, 2010: 150) „процеси одређују организацијски образац структуре, они превазилазе оквири једне структуре и повезују све структуре. Процеси (комуникација, самоорганизација, аутономија, умрежавање, отвореност, кружна узрочност) у нашем примеру, значајни за професионални развој, настају у односима професионалаца и њиховог окружења, њиховој интеракцији и интеграцији, и динамичним везама повезују друштвене структуре тако да оне не могу постојати независно једне од других (институције образовања, научне институције, политика образовања...)“. У складу са тим може се говорити и друштвеној условљености модела професионалног развоја, као и о другим факторима, попут економских, вредносних и техничко-технолошких, који детерминишу процес професионалног развоја. Сходно томе, наводи се да су модели професионалног развоја повезани са моделима који су карактеристични за друштво у којем се обавља професионално усавршавање, те је могуће разликовати модел

индустријског друштва, неолиберални или менаџерски модел, као и механицистички модел (Pavlović-Breneselović, Krnjanja, 2012).

Повезаност друштвеног контекста и професионалног развоја присутна је у сваком друштву и огледа се у усмеравању професионалног развоја ка потребама друштва. Примера ради, након 2000. године када је у нашем друштву јасно исказана оријентација ка имплементацији инклузивног образовања, у нивоу професионалног развоја дошло је до значајних промена, јер се појавио већи број програма који су усмерени на деци са посебним потребама, као и испитивањима праксе о процесу инклузије (Sakač, Marić, 2016; Stančić, Stanisavljević, Petrović, 2013; Jevtić, 2009).

Осим друштвене условљености, који обухватају различите факторе друштва који посредно или непосредно утичу на реализацију професионалног развоја васпитача предшколских установа, важну улогу имају и лични фактори. Лични фактори који могу деловати на реализацију професионалног развоја су индивидуални капацитети појединаца, његове личне потребе за развојем, иновирањем и побољшањем квалитета сопственог рада. Поједини аутори наглашавају да изузетан значај имају и личне карактеристике, попут мотивације или самог животног стила васпитача, који поред знања и искуства, чини важан фактор у васпитању и образовању деце (Nedimović, Božin, & Milić, 2014). Животни стила васпитача је веома значајан због чињенице да, када је у питању примена садржаја и активности у вртићу, васпитачи имају могућност да се воде сопственим преференцијама и афинитетима када организују васпитно–образовне активности. У том контексту, од изузетног значаја могу бити наизглед неки неважни детаљи, попут хобија васпитача или других активности којима се баве у слободно време. У суштини, овде је реч о интересовањима васпитача која могу условити да се побољша васпитно – образовни рад и да се и код деце развију интересовања која имају само васпитачи. На тај начин васпитачи имају прилику да код деце развијају разноврсна интересовања која могу бити у функцији обогаћивања њиховог искуства, као и стицања нових знања, вештина, навика и сл.

Поред тога аутори Недимовић, Божин и Милић (2014), указују на саму личност васпитача, која је значајна како са аспекта професионалног развоја, тако и са аспекта организације васпитно – образовних активности у вртићу. Наиме, познато је да васпитач у раду са децом млађих узраста делује својом целокупном личношћу; васпитач својим начином живота може бити узор и предмет

поштовања, што је посебно значајно са педагошког аспекта. Вaspитачи као компетентни практичари и професионалаци путем рефлексије властитих активности могу допринети генерисању нових сазнања. Из тог разлога је важно како током образовања вaspитача, тако и у процесу професионалног развоја тежити развијању што флексибилнијих компетенција. У том контексту неопходно је превазићи програме који теже развоју специфичних компетенција и оријентисати се на отворене програме у којима се развијају општије компетенције, јер време у којем живимо захтева од вaspитача да буду припремљени за различите неизвесне ситуације и за прилагођавање променама (Nedimović, Božin, & Milić, 2014).

У складу са тим, професионални развој вaspитача се заснива на основама које пружају могућност за стални развој њихових компетенција ради квалитетнијег обављања посла и унапређивање њихове професионалности. У том процесу се ради на перманентном унапређивању квалитета знања, вештина и способности, односно компетенција вaspитача, што доприноси квалитету рада, јачању мотивације и развијању система вредновања и самовредновања. Посматрано са тог аспекта професионални развој представља је целовити процес који подразумева стално развијање укупних потенцијала вaspитача са циљем квалитетнијег обављања посла и унапређивања праксе. За реализацију овог процеса неопходно је стварање услова и постојање разрађене стратегије на нивоу друштвене заједнице на општем нивоу, као и на локалном нивоу, односно на нивоу саме предшколске установе. Из овога следи да професионални развој вaspитача може бити заснован на образовању, стручном усавршавању, као и развијању сопствених мотивационих и рефлексивних потенцијала за рад са децом.

Професионални развој вaspитача предшколских установа је уско повезан са променама у образовном систему (Dockett, Einarsdóttir, 2017; Maskit, Firstater, 2016). Наиме, промене у образовању вaspитача могу ићи у сусрет даљем професионалном развоју, боља селекција вaspитача на високим школама и факултетима може пружити и бољу полазну основу за будућа усавршавања у струци. Такође, свеобухватнији и квалитетнији програми доприносе бољем образовању вaspитача будућих практичара. У том контексту, од установка које образују будуће вaspитаче, дакле од високих школа и факултета се очекује праћење друштвених потреба и у складу са тим мењење програма у циљу усаглашавања са реалним контекстом друштва.

Изградња система професионалног развоја у нашој земљи се заснива на 4 компоненте: прва је обавезно образовање и након тога период приправништва, затим стручно усавршавање, након чега следе мониторинг и евалуација. На крају сви васпитачи имају могућност за напредовање кроз стицање звања педагошког саветника, ментора, инструктора или вишег педагошког саветника. Сматра се да је ово пут који прати сваког васпитача од завршавања академског образовања па на даље.

Потребно је имати у виду да је професионални развој читав систем и да се може сводити на поједине семинаре или предавања, радионице и слично. У суштини ради се о озбиљном процесу у коме се развијају компетенције, у коме се у интеракцији теорије и праксе надограђују постојећа знања, умења и вештине. Из тог разлога професионални развој је саставни део каријере сваког васпитача, и чини саставни део процеса доживотног образовања, личног и социјалног развоја.

СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ ВАСПИТАЧА – У СУСРЕТ ОБРАЗОВНИМ ПОТРЕБАМА

Стручно усавршавање чини посебан подсистем и саставни део професионалног развоја васпитача у Србији. Према дефиницији која је дата у Педагошком лексикону (1996, стр. 485), „Стручно усавршавање наставника је подсистем у оквиру перманентног образовања просветних радника. Почиње непосредно по завршетку редовног школовања у форми приправничког стажа и полагања стручног испита и наставља се кроз разноврсне форме самообразовања и програмске активности наставничких школа, факултета, просветно-педагошких служби и стручних удружења (семинари и стручни скупови за време летњег и зимског распуста, саветовање у вези са увођењем нових програма, уџбеника итд.).“ Како се на основу наведеног може закључити, стручно усавршавање следи након завршетка иницијалног образовања васпитача на високим школама и факултетима. Процес стручног усавршавања је усмерен ка праћењу нових научних достигнућа, као и на процесе истраживања и откривања које васпитачи развијају у својој пракси. Путем стручног усавршавања васпитачи стичу нова знања и вештине, мењају однос према сопственој пракси и самим тим мењају сопствено искуство и професионалну културу предшколске установе. Сматра се да је стручно усавршавање подсистем перманентног

образовног процеса васпитача у коме се пружа стручна подршка развоју њихових компетенција.

У новије време све је актуелнији термин интерактивно стручно усавршавање, које се одређује као „додатно учење или образовање резултирано претходним међусобним утицајем две или више индивидуа једне на другу, које представља потребу адаптирања индивидуа новонасталим савременим променама које ће се десити, како у професији тако и у додиру са професијом, односно тангентним професијама и свим активностима које су директно или индиректно повезане са просветом (Jorgić, 2011:82).

Стручно усавршавање васпитача предшколских установа је планирано и у стратешком документу који је донет још 2012. године у Републици Србији (Стратегија развоја образовања у Републици Србији до 2020. године“, 2012). У овом документу даје се општи осврт на потребу за стручним усавршавањем запослених у образовању, васпитача, наставника и стручних сарадника. Између осталог наводи се да је то један од најделотворнији начина путем кога се може реаговати на промене друштвене околности различитост деце. У истом документу се истиче да је формално образовање за васпитно – образовни рад само први корак у професионалном развоју, који се даље на различите начине одвија и током даљег радног искуства. У складу са тим нема сумње да стручно усавршавање помаже васпитачима да превазиђу слабости и недостатке у васпитно – образовном раду са децом и да доприноси развоју васпитача као професионалаца.

Процес стручног усавршавања и заснован је на унапређивању компетенција васпитача. Драгана Павловић Бренеселовић указује на неопходност да се на нивоу образовне политике постави „оквир дефинисања и конкретизације компетентности. Тај оквир није листа фрагментарних знања, вештина и ставова, већ се њиме експлицитно дефинише приступ компетентности и доследно конкретизује кроз систем узајамно повезаних и узајамно условљених компетенција у различитим подручјима делатности васпитача: у домену непосредног рада са децом; у домену сарадње са колегама, породицом и локалном заједницом; у домену професионалног деловања на професионалном плану“ (Pavlović Breneselović, 2014:8-9).

Међутим, тек 2018. године донет је *Правилник којим су дефинисани су стандарди компетенција васпитача и њиховог професионалног развоја*. У овом документу компетентност васпитача је је одређена кроз три подручја: 1) непосредни рад са децом; 2)

развијање сарадње и заједнице учења; 3) развијање професионалне праксе. У свим поменутих подручјима стручно усавршавање је неопходно у циљу унапређивања квалитета васпитно-образовне праксе у предшколским установама. У складу са тим, васпитачи се усавршавају у различитим областима, које се најчешће односе на инклузију деце са сметњама у развоју, превенцију насиља, истраживачки рад, информационо-комуникационе технологије, вештине комуникације, област менаџмента, рад са даровитом децом и многе друге. Приликом усавршавања важно је да васпитачи препознају његов значај и да су мотивисани да се професионално развијају, да су мотиви за усавршавање везани за подизање квалитета рада са децом.

ОБРАЗОВНЕ ПОТРЕБЕ И ПЛАНИРАЊЕ СТРУЧНОГ УСАВРШАВАЊА

У Правилнику о сталном стручном усавршавању и напредовању у звања наставника, васпитача и стручних сарадника (2017), наводи се да је стручно усавршавање обавезна активност, која је утврђена педагошком нормом у оквиру 40-часовне радне недеље (члан 5). У истом документу се прецизира да се стручно усавршавање може остваривати у оквиру активности које се планирају на нивоу саме васпитно-образовне установе – вртића. На основу тога се може закључити да се стручно усавршавање у предшколским установама одвија систематски, према утврђеном плану, који је саставни део развојног плана сваке установе. Полазну основу за планирање стручног усавршавања чине образовне потребе васпитача. Веома је важно да образовне потребе васпитача проистичу из њихове мотивације за квалитетним обављањем професионалних активности, да доприносе унапређивању целокупног рада установе, као и да пружају подршку развоју и одрастању детета. Премда је стручно усавршавање обавезно, оно не сме бити сведено на форму, или на број бодова који се стичу усавршавањем, већ напротив разлози за његову реализацију морају бити дубљи, смисленији и да проистичу из жеље васпитача за сопственим развојем и напредовањем. Професију васпитача, поред захтева које намеће друштво, прате сталне промене и нови изазови, почев од избора педагошких и методичких приступа до начина реализације васпитно-образовних активности. Такође, усвајање значајних програмских докумената, какав је на пример Основе програма предшколског васпитања и образовања (2018), пред

васпитаче постављају нове захтеве које је неопходно реализовати у пракси. С обзиром да је овај документ базиран на савременим теоријским приступима у раду са децом предшколског узраста, неопходно је да васпитачи стичу додатна знања која су усклађена са базичним поставкама које имају нове Основе програма предшколског васпитања и образовања. Концепција која је заступљена у овом програмском документу захтева промене у васпитно – образовној пракси, посебно у организацији и структури васпитно образовног рада са најмлађима. У складу са тим, потребно је планирати активности које се односе на стручно усавршавање васпитача.

Нема сумње да је планирање стручног усавршавања васпитача је важан и неопходан услов професионалног напредовања и неопходан аспект нормалног функционисања предшколске установе. Планирање стручног усавршавања полази од идентификовања образовних потреба васпитача и мора да буде у складу са потребама савременог доба. У том контексту, значајну улогу имају и нове медијске технологије, које у времену у коме живимо, имају посебну улогу и представљају неопходну тематику за стручно усавршавање васпитача (Pavlović, Mihajlov-Prokopović, 2015; Stanisavljević Petrović, Pavlović, 2016; Mamutović, 2018).

У Правилнику о сталном стручном усавршавању и напредовању у звања наставника, васпитача и стручних сарадника (2017), значајна пажња посвећена је планирању стручног усавршавања на нивоу саме предшколске установе. У складу са тим, у планирању овог процеса полази се од утврђивања потреба и приоритета које имају деца, од приоритетних области које утврђује министар просвете и од самих циљева образовања. У предшколској установи се ради процена развијености компетенција васпитача и стручних сарадника, што је и полазна основа за избор даљих активности везаних за стручно усавршавање. Поред приоритетних области, потребно је имати у виду и лични план професионалног развоја самих васпитача, који се утврђује на основу самопроцене нивоа компетенција. Лични план професионалног развоја има посебан значај, јер је важно да сами васпитачи изврше процену сопственог рада, да утврде недостатке и слабости и да на основу конкретних показатеља процене у којим областима им је стручно усавршавање најпотребније.

Премда је стручно усавршавање значајно у свим областима у поменутом документу су издвојене приоритетне области стручног усавршавања васпитача и стручних сарадника. Наиме, сматра се да

из потреба праксе је потребно јачати професионалне капацитете запослених у образовању посебно у области иновативних метода васпитно–образовног рада и управљања васпитном групом у вртићу. Приоритетну област за стручно усавршавање чини и област учења, посебно у делу развоја мотивације за учење, као и вештине комуникације, знања о одрживом развоју и заштити животне средине. Остале приоритетне области односе се на превенцију насиља и дискриминације, инклузивно образовање и сарадњу са родитељима (Pravilnik o stalnom stručnom usavršavanju i napredovanju u zvanja nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika, 2017).

У складу са Правилником о стандардима компетенција за професију васпитача и његовог професионалног развоја (2018), прихваћена је подела на компетенције из уже стручне области, компетенције за поучавање и учење, компетенције везане за подршку развоју личности детета и компетенције за комуникацију и сарадњу.

У оквиру саме установе директор прати и планира стручно усавршавање и спроводи поступак за стицање звања. Као део развојног плана, план стручног усавршавања, који мора бити усклађен са приоритетима установе ради остваривања циљева образовања, стандарда постигнућа и приоритетима Министарства доноси орган управљања. У складу са донетим планом реализује се процес стручног усавршавања на нивоу установе.

Процес стручног усавршавања васпитача може се реализовати и изван предшколске установе. Сходно томе, усавршавање се одвија кроз учешће у програмима стручног усавршавања које је одобрио Завод за унапређивање образовања и васпитања, кроз присуство васпитача на стручним скуповима (конгреси, сабори, сусрети, дани, конференције, саветовања симпозијуми, округли столови и трибине), учешће на летњим или зимским школама и кроз стручна или студијска путовања.

Стручно усавршавање васпитача се прати и вреднује на неколико нивоа. На првом месту сами васпитач, имају обавезу да воде потфوليو професионалног развоја у коме се уписују похађане обуке и други облици. Поред тога, предшколска установа води евиденцију о реализованим облицима стручног усавршавања, како у самој установи тако и ван ње. С друге стране праћење и вредновање програма стручног усавршавања је и задатак Завода за унапређивање образовања и васпитања, који између осталог и вреднује утицај стручног усавршавања на компетенције васпитача.

ЗАКЉУЧАК

Питање професионалног развоја и обавезног стручног усавршавања васпитача у нашој земљи регулисано је Законским и програмским документима, што је значајан помак у односу на претходни период. Законска и програмска регулатива јасно дефинишу обавезе појединаца, али и институција и стручних удружења у домену планирања, реализације и евалуације професионалног развоја васпитача запослених у предшколским установама.

На основу приказаних докумената може се закључити да су сада јасно прецизиране обавезе свих актера који су укључени у процес професионалног развоја и обавезног стручног усавршавања. У складу са тим може се очекивати боље функционисање не само овог система, већ и система образовања у целини.

У складу са савременим променама у друштву, мењају се и приоритети у делу стручног усавршавања, што је у крајњој линији повезано са образовним потребама васпитача. Сходно томе, неопходно је указати и на све већу имплементацију нових технологија у систем професионалног развоја, у делу реализације разноврсних програма, пре свега путем организације вебинара, који омогућавају да се стручно усавршавање данас одвија на модеран и савремен начин. Наиме, предности савремених комуникација васпитачима пружају могућност да прате најсавременија сазнања из света и код нас која су у вези са проблемима васпитавања, образовања, новим методама, итд. Све то подразумева и лично ангажовање васпитача и високу самосвест о знањима, умењима и способностима којима располажу и могућностима њиховог развоја. У том контексту веома је значајна и иницијатива самих васпитача како би кроз систем професионалног развоја и стручног усавршавања развили компетенције које доприносе унапређивању квалитета рада у предшколским установама.

ЛИТЕРАТУРА

Arsenijević, J., & Andevski, M. (2012). Novi mediji kao pravac razvoja kompetencija zaposlenih u predškolskom obrazovanju. *Kultura*, 135, 28-48. doi:10.5937/kultura1235028a

Beara, M., & Okanović, P. (2010). Spremnost na profesionalni razvoj nastavnika - kako je izmeriti?. *Andragoške studije*, 1, 47-60.

Dockett, S., & Einarsdóttir, J. (2017). Continuity and Change as Children Start School. U N. Ballam, B. Perry, & A. Garpelin (Ur.), *Pedagogies of Educational Transitions. International Perspectives on Early Childhood Education and Development*. (str. 133-150). Cham: Springer. doi:10.1007/978-3-319-43118-5_9

Grandić, R., & Stipić, M. (2011). Profesionalni razvoj nastavnika - put do kvalitetnog obrazovanja. *Pedagoška stvarnost*, 57(3-4), 198-209. Preuzeto sa http://pedagoskastvarnost.ff.uns.ac.rs/asb/2011/PS-3-4_2011.pdf

Jevtić, B. (2009). Kako postići uspeh u inkluzivnom obrazovanju netipične dece u predškolskoj ustanovi. U: J. Ivanović, L. Vodopivec, & N. Hrvatić (Ur.), *Jednakost šansi kao rezultat integracije u obrazovanje*. Novi Sad - Subotica: Univerzitet u Novom Sadu - Učiteljski fakultet. 33-42.

Јоргић, Д. (2011). *Интерактивно стручно усавршавање наставника*. Бања Лука: Филозофски факултет.

Krnjaja, Ž. (2010). Proces profesionalnog razvoja iz ekološke paradigme. *Andragoške studije*, 2, 149-167.

Mamutović, A. (2018). Računarske igare u vaspitno-obrazovnom radu predškolskih ustanova. *Godišnjak za pedagogiju*, 3(2), 91-102.

Maskit, D., & Firstater, E. (2016). Preschool Teachers' Perspectives on Teaching as a Profession and Pedagogical Change. *Journal of Research in Childhood Education*, 30(2), 200-210. doi:10.1080/02568543.2016.1143417

Ministarstvo prosvete Republike Srbije. (2018). *Pravilnik o standardima kompetencija vaspitača i njihovog profesionalnog razvoja*. Preuzeto sa <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2018/09/Pravilnik-o-standardima-kompetencija-za-profesiju-vaspita%C4%8Da-i-njegovog-profesionalnog-razvoja.docx> 2019 Mar 18.

Nedimović, T., Božin, A., & Milić, S.N. (2014). Procena značajnosti kompetencija za profesiju vaspitača studenata - budućih vaspitača u Srbiji i Rumuniji. *Istraživanja u pedagogiji*, 4(1), 108-120.

Osnove programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja. (2018). <http://www.mpn.gov.rs/wp-content/uploads/2018/09/OSNOVE-PROGRAMA-.pdf>. 2019 Mar 18.

Pavlović, D., & Mihajlov-Prokopović, A. (2015). Attitudes of Teachers to the Application of Computers in Preschools. *ELearning and Software for Education*, 2, 277-283. Preuzeto sa <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edb&AN=102570441&site=eds-live>

Pavlović-Breneselović, D. (2014). Kompetencije ili kompetentnost: različiti diskursi profesionalizma vaspitača. *Vaspitanje i obrazovanje*, 39(2), 57-68.

Pavlović-Breneselović, D., & Krnjanja, Ž. (2012). Perspektiva vaspitača o profesionalnom usavršavanju sa stanovišta sistemske koncepcije profesionalnog razvoja. *Andragoške studije*, 1, 145-162.

Педагошки лексикон. (1996). Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

Правилник о сталном стручном усавршавању и напредовању у звања наставника васпитача и стручних сарадника. *Службени гласник РС*, (2017). 81/2017,

PROFESSIONAL DEVELOPMENT AND TRAINING OF PRESCHOOL TEACHERS

Nena B. Radovanović¹

Abstract. The aim of this paper is to point out the importance of professional development and training of preschool teachers. It derives from the view that the time in which we live brings a number of changes and challenges for all the employees in education, including preschool teachers. In order to provide an adequate response to new needs, a system of professional development and compulsory professional training is established, which is based on important program and legal documents. These documents point to the need for permanent education of educators in different fields in order to achieve higher level of quality of work with preschool aged children. The education of preschool teachers is facing many challenges, because undergraduate education can not be enough throughout entire career of preschool teacher. For this reason it is very important to develop a system of professional training, as well as concrete steps that contribute to the improvement of compulsory professional development.

Key words: teachers, professional development, professional training, preschool teachers, education

Примљен: 02.04.2019.

Прихваћен: 30.07.2019.

¹ nena.marinkovic@hotmail.com Ministry of Education, Science and Technological Development, School Administration Niš